

УДК 634.19

Код UPOV: ASIMI_TRI

Методика
проведення експертизи сортів азиміни трилопатевої
(*Asimina triloba* (L.) Dunal) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Asimina triloba* (L.) Dunal та їх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та

додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає щонайменше шість дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак таким визначником:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 6 дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, дерево: сила росту);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, однорічний пагін: за товщиною);

VG: візуальна разова оцінка 6 дерев (наприклад, дерево: габітус);

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, однорічний пагін: забарвлення).

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження дерева сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести дерев допускається одне нетипове.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування таку ознаку:

– Плід: основна форма (вид збоку) (ознака 16).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів азиміни трилопатевої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: за силою росту VG (a)	слабке	3	Overleese
		середнє	5	Sunflower
		сильне	7	Sweet Alice
2. (*) PQ	Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Prolific, Sunflower
		напівпрямий	2	Sweet Alice
		розлогий	3	
		пониклий	4	
3. (*) QN	Однорічний пагін: за довжиною MS (a)	короткий	3	Wilson
		середній	5	Overleese
		довгий	7	Prolific, Sunflower
4. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS, (a)	тонкий	3	Overleese, Wilson
		середній	5	Prolific, Sunflower
		товстий	7	Taylor
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (a)	короткі	3	Wilson
		середні	5	Overleese
		довгі	7	Prolific, Sunflower
6. PQ	Однорічний пагін: забарвлення з-під сонячного боку VS (a)	сіро-коричневе	1	Overleese
		жовто-коричневе	2	Taylor
		червоно-коричневе	3	
		коричневе	4	Prolific, Sunflower

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
7. (*) (+) PQ VS (a)	Однорічний пагін: форма бруньки (вигляд збоку)	трикутна	1	
		широкояйцеподібна	2	Sweet Alice
		округла	3	Prolific, Sunflower
8. QN VS, (b)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	
		середня	5	Overleese, Taylor
		довга	7	Prolific, Sunflower
9. QN VS, (b)	Листкова пластинка: за шириною	вузька	3	
		середня	5	Overleese, Taylor
		широка	7	Prolific, Sunflower
10. (*) (+) PQ (b)	Листкова пластинка: форма VS (b)	еліптична	1	Sweet Alice
		яйцеподібна	2	Overleese, Taylor
		оберненояйцеподібна	3	Prolific, Sunflower
11. (*) (+) PQ VS (b)	Листкова пластинка: форма основи VS (b)	вузькозагострена	1	Overleese, Taylor
		широкозагострена	2	Prolific, Sunflower
		тупа	3	Rebecca's Gold
		заокруглена	4	
12. (+) PQ VS (b)	Листкова пластинка: форма верхівки VS (b)	загострена	1	Wilson
		гостра	2	Prolific, Sunflower
		тупа	3	Mango

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
13. (*) QN VS (c)	Жіноча квітка: діаметр віночка	малий	3	Overleese, Taylor
		середній	5	Prolific, Sunflower
		великий	7	Rebecca's Gold
14. (*) QN MS (c)	Жіноча квітка: кількість пелюсток	чотири	1	
		понад чотири	2	Overleese, Taylor, Prolific
15. (*) QN (d)	Плід: розмір	малий	3	
		середній	5	Davis, Overleese
		великий	7	Prolific, Sunflower
16. (*) (+) PQ (d)	Плід: основна форма (вигляд збоку)	вузькоеліптична	1	Prolific, Sunflower
		еліптична	2	NC-1, Taytoo
		яйцеподібна	3	Overleese
		оберненошироко- яйцеподібна	4	Taylor
17. (*) (+) PQ VS (d)	Плід: основна форма поперечного перерізу	округла	1	Overleese, Taylor, Prolific
		неправильно- округла	2	Sunflower, Rebecca's Gold
18. (*) (+) PQ VS (d)	Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі	тупа	1	Overleese, Taylor, Prolific
		округла	2	Sunflower, Rebecca's Gold

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
19. QN	Плід: плодоніжка за довжиною MS (d)	коротка	3	Overleese, Taylor, Prolific, Sunflower, Rebecca's Gold
		середня	5	
		довга	7	
20. QN	Плід: плодоніжка за товщиною MS (d)	тонка	3	
		середня	5	Overleese, Taylor, Prolific
		товста	7	NC-1, Taytoo
21. (*) (+) PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS (d)	біле	1	Taylor
		жовте	2	Davis, NC1, Prolific
		жовто-оливкове	3	Sunflower
22. QN	Насінина: розмір VS (d)	малий	3	Overleese
		середній	5	Taylor, Prolific
		великий	7	Rebecca's Gold
23. (+) PQ	Насінина: форма (вигляд збоку) VS (d)	вузькоеліптична	1	
		яйцеподібна	2	
		широкояйцеподібна	3	
		напівокругла	4	Overleese, Taylor, Prolific
		напівеліптична	5	Sunflower, Rebecca's Gold
24. PQ	Насінина: забарвлення VS, (d)	зелено-коричневе	1	
		коричневе	2	Overleese
		темно-коричневе	3	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
25. (*) QN	Час повного цвітіння (75% квіток відкрито) MG	ранній	3	
		середній	5	Overleese
		пізній	7	
26. QN	Час розкриття вегетативних бруньок MG	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	Overleese, Taylor
27. (*) (+) QN	Час споживчої стиглості MG	ранній	3	
		середній	5	Davis, Prolific
		пізній	7	Taytoo, Sunflower

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів азиміни трилопатевої

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево/однорічний пагін: обстежують під час сезону спокою; обстеження на однорічному пагоні слід проводити на середній третині.

(b) Листок: обстежують листки влітку за повного їхнього розвитку на середній третині пагона.

(c) Квітка: обстежують повністю розвинені квітки за повного цвітіння.

(d) Плід: обстежують плоди під час знімальної стиглості.

2) Пояснення до окремих ознак

До 7 Однорічний пагін: форма бруньки (вигляд збоку)

1

Трикутна

2

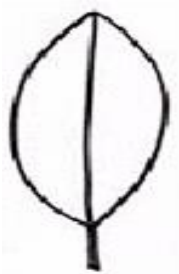
широкояйцеподібна

3

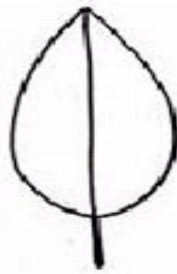
округла

До 10 Листкова пластинка: форма

1

Еліптична

2

яйцеподібна

3

оберненояйцеподібна

До 11 Листкова пластинка: форма основи

1

Вузькозагострена

2

широкозагострена

3

тупа

4

заокруглена

До 12 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

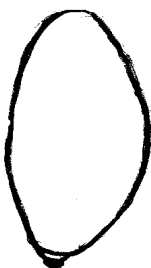
3

тупа

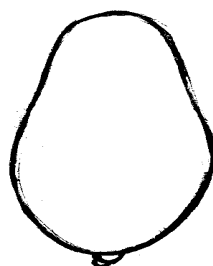
До 16 Плід: основна форма (вигляд збоку)

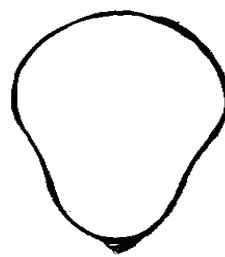
1

2

3

4

Вузькоеліптична еліптична яйцеподібна
оберненоширокояйцеподібна

До 17 Плід: основна форма поперечного перерізу

1

2

Округла неправильно-округла

До 18 Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі

1

2

Тупа округла

До 21+27 Плід: забарвлення м'якоті (21); Час споживчої стиглості (27)

Час споживчої стиглості плодів визначають, коли м'якоть сформована і забарвлення шкірки змінилося. Плоди слід зберігати у провітрюваному приміщенні за температури приблизно 5°C, без будь-якої хімічної обробки.

До 23 Насінина: форма (вигляд збоку)

1

Вузькоеліптична

2

яйцеподібна

3

широкояйцеподібна

4

напівокругла

5

напівеліптичн

9. Література

1. Азиміна трилопатева // URL:http://uk.wikipedia.org/wiki/Asimina_triloba
2. Грабовецька Ольга Анатоліївна Азиміна трилопатева (*Asimina triloba* (L.) Dunal) в Степу України: інтродукція, біологія, репродукція: автореф. дис ... канд. біол. наук / О. А. Грабовецька . – К. : Б.в., 2011 . – 21 с.